

કાન્હ મુનિ વિરચિત ચોત્રીસ અતિશય સ્તવન

સં. : પં૦ મહાબોધિ વિજય

શ્રી કાન્હમુનિ રચિત ચોત્રીસ અતિશયસ્તવનની પ્રસ્તુત કૃતિ આચાર્યશ્રી
કૈલાસસાગરસૂરિ જ્ઞાનમંદિર-કોબાના સૌજન્યથી પ્રાપ્ત થઈ છે. કૃતિનો ક્રમાંક
છે... ૧૫૭૨

વિ.સં. ૧૬૫૨, શ્રાવણ સુદ ૧૫ના ગુરુવારે જેસલમેર મધ્યે આ
કૃતિની રચના થઈ છે. રચયિતા શ્રીકાન્હમુનિ કયા ગચ્છના કે કયા સમ્પ્રદાયના
છે તે કૃતિના આધારે અનેક પટ્ટાવલીઓનું બારીકાઈથી અવલોકન કરતાં એવું
અનુમાન કરી શકાય છે : કર્તા લોકાગચ્છ પરમ્પરાના છે.^૧ પ્રશસ્તિમાં
સૂચવેલા જીવર્ષિ તેઓ શ્રીરૂપજીના શિષ્ય છે. (જન્મ: ૧૫૫૦, દીક્ષા ૧૫૭૮,
સ્વર્ગવાસ: ૧૬૧૩) શ્રી જીવર્ષિના અનેક શિષ્યો હતા. એમાંના એક છે
શ્રીમલ્લગણિવર. (દીક્ષા ૧૬૦૬, સ્વર્ગવાસ : ૧૬૬૬) એમના શિષ્ય એટલે
પ્રસ્તુત કૃતિના રચયિતા શ્રીકાન્હમુનિ. કાન્હમુનિ માટે વિશેષ માહિતી પ્રયત્ન
કરવા છતાં મળી શકી નથી.

પ્રસ્તુત કૃતિમાં શ્રી જિનેશ્વર પરમાત્માના ૩૪ અતિશયોનું ટૂંકમાં પણ
સુંદર વર્ણન છે. આ કૃતિનું અધ્યયન કરતાં જે કેટલાંક તારણો નીકળે છે,
તે નીચે મુજબ છે :

(૧) પ્રસ્તુત કૃતિની રચના શ્રીસમવાયાંગ સૂત્રના આધારે થઈ છે.

(૨) સમવાયાંગ સૂત્રમાં બતાવેલા અતિશયોના ક્રમ કરતાં અહીં થોડો
ફરક છે.

(૩) આ કૃતિમાં ૩૪ અતિશયોની ત્રણ વિભાગમાં વહેંચણી (જન્મથી
૪, કર્મક્ષયથી ૧૫, દેવકૃત ૧૫) સમવાયાંગ સૂત્રની શ્રી અભયદેવસૂરિ રચિત

---

૧. જીવર્ષિગણિ અને મલ્લગણિવર- આ બે નામગત 'ગણિ' શબ્દ, કર્તા મૂર્તિ
પૂજક પરમ્પરાના સાધુ હોય તેવો સંકેત આપી જાય છે. ૧૭મા શતકમાં તપગચ્છ સહિત
વિવિધ પરમ્પરાઓમાં 'જીવર્ષિ' એવાં નામો સાધુઓનાં હતાં. પટ્ટાવલીઓમાં વધુ તપાસ
કરવી ઘટે. લોકાગચ્છમાં પણ એક ફાંટો મૂર્તિમાર્ગને સ્વીકારતો હતો, તે પણ ધ્યાલમાં
રાખવાનું છે. શ્રી.

टीकाना आधारे करवामां आवी छे.

(४) प्रसिद्ध ऋषिभाषित, प्रवचन सारोद्धार, बीतरागस्तोत्र, अभिधान चिन्तामणि नाममाला, योगशास्त्र वगैरे श्वेताम्बरमूर्तिपूजक परम्पराना ग्रन्थोमां अतिशयोनी वहेंचणी आ मुजब छे : (जन्मथी ४, कर्मक्षयथी ११, देवकृत १९)

(५) एटलुं ज नहि, उपरोक्त ग्रन्थोमां समवायांग सूत्रमां बतावेला अतिशयो करता केटलाक अतिशयोमां फरक पण जोवा मळे छे.

श्री कान्हमुनिविरचित चोत्रीश अतिशयस्तवन

पाय व्रंदिअे रे श्री महावीर जगतगुरु,
जेणे भाख्यो रे आगम अनोपम सुखकरु;
तिहां चोथे रे समवाय अंगे जाणीअे,
बुधि अतिशय रे चिवरी तिहां वखाणीअे.

वखाणीअे चोत्रीश अतिशय, जन्मथी धुर चार अे;
रोगरहित शरीर निर्मल, तेहमांहे एक सार अे.

गोखीर सम सित मांस-शोणित, बीजो अतिशय ए कह्यो;
वर कमल गंध समान, सास-उसास त्रीजे ए लह्यो..... ॥१॥

मंसचक्षु रे आहारनिहार न देखीई,
एह अतिशय रे चोथे आगम पेखीई;
घनघाति रे कर्मक्षय ते उपजे,
ते पनर रे अतिशय जिनवरने भजे.

जे भजे जिनसिरपीठ भागे, भामंडल अति दीपतो;
ए पनरमांहि एक अतिशय, प्रभा दिनकर जीपतो.

एक जोयण अमृतवाणी पसरई, बीजो ए अतिशय धरइ;
अर्धमागधी वाणी त्रीजे, सकल संशय अपहरइ..... ॥२॥

जिनवाणी रे आरिज अनारज मृगपशु,
खग-दुपद रे-चउपद प्रीछइ हरखशुं;
ए चोथे रे पंचमि सुरनर ने तिरी,
प्रभुदेसण रे निसुणी मित्रभावे धरी.

जे धरीय भाव नमंति वादी, छझे अतिशय ए सही;
सातमे वाद करे जे के ते, जाय मान रहित थइ.
ईतिनो भय आठमे नहि, जोयण तिहां पचवीश अे;
मारिनो भय नवमे टलि; संचरइ तिहां जगदीश ए..... ॥३॥

वली दसमे रे भय सचक्रनो नहि कदा,
परचकर रे एकांदशमे नवि सदा;
अतिवुठी रे होय नहि तिहां बारमे,
वली जाणो रे अणावुड्डी नहि तेरमे.

तेरमो अतिशय एह बोल्ह्यो, नहि दुर्भिक्ष चौदमे;
शोणितवृष्टि प्रमुखने रोगा, वेग उपशम पन्नरमे.
ए आठमाथी पनरमा लगी, सवि जोयण पणवीस अे;
देवकृत हवे पनर सुणिज्यो, कहा जिम जगदीश अे..... ॥४॥

ढाल बीजी-उलालारी

केश-मांस-नख-रोम सवि नवि वाधइ एक,
धर्मचक्र आकाश रहइ बीजो सविवेक;
त्रण छत्र गयणंगणे ए त्रीजो सोहे,
चामर सेत सोहामणो अे चोथो मन मोहे..... ॥१॥

स्फटिक सिंहासन पादपीठ सम पंचम सार,
छटे इन्द्रध्वज भलो ए ते अतिही उदार;
सहस्र पताका परिवर्धो ए सुंदर सजगीस,
दिव्यप्रभाव सदैव जिहां विचरे जगदीश..... ॥२॥

तरु अशोकवर सातमे अे, अे उत्तम नाम,
छत्र पताका धजा सहित घंटा अभिराम;

पत्र पुष्प पल्लव करीय अतिशोभे जेह,
श्रीजिनवर बइसी रहे तिहां दीसे तेह..... ॥३॥

आठमे वर समभूमिभाग रमणिक सुहावइ,
नवमे कंटक तणा अणी उपराठा थावइ;
रितु विपरीति सवे हुवे अे सुखकारी दसमे,
शितल वायु सुगंध फरस तिहां एकारशमे..... ॥४॥

गंधोदकघन बारसमे रजरेणु समावे,
तेरसमे वरकुसुमवरण पांचे म[न]भावे;
बिंट अठाइ सुरभिगंध सवि जाणु प्रमाण,
तेह तणो उपचार करे तिहां किण(कने) सुरठाण..... ॥५॥

सद्द फरस-रस-रूप-गंध अनिष्ट अकांत,
चौदमे अतिशय उपसमे अे वरते अविभांत,
सद्द फरस-रस-रूप-गंध अतिकंत उदार;
प्रगट थाय जिणवर कहे अे पनरमे सार..... ॥६॥

जन्म थकी धुरि चार होवे पन्नर कर्म टाली,
देवतणा कृत पन्नर शुद्ध तप-संजम-पाली;
अे अतिशय चोत्रीश सवे जिननायक केरा;
भणता-गुणता सयल रिधि सुख लहे भलेरा..... ॥७॥

कळश

श्रीजीवरिषिगणि हस्तदीक्षित सकल बुद्धिनिधान अे,
श्रीमहलगणिवर गुणे अधिका सुमति गुपति परधान अे..... ॥१॥
तस चरणसेवक कान्हमुनि सुदि श्रावण पुनिम सार अे,
संवत सोलहबावने शोभतो दिन गुरुवार अे..... ॥२॥
जिनराजना अतिशय थुण्या गढ जेसलमेर मजार अे
भणो भवियण हरखशुं सवि संघ जयजयकार अे..... ॥३॥

॥ चोत्रीश अतिशय स्तवनम् ॥

C/o. किरीट ग्राफिक्स

रतन पोळ, अमदावाद-३८०००१